

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.12.2014 № 1528)

**Ефективна
ЕКОНОМІКА**

Дніпропетровський державний
аграрно-економічний
університет

Видавництво ТОВ «ДКС-центр»

0 0 0 0 0 0 0

УДК 658.9:338.2(045)

О. В. Роженко,

к. е. н., старший викладач кафедри підприємництва і торгівлі,

Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського, м. Кривий Ріг

ДІАГНОСТИКА КОНКУРЕНТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВ ДОБУВНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

A. V. Rozhenko,

PhD in Economic sciences, Senior lecture,

Donetsk National University of Economics and Trade named after Mykhailo Tugan-Baranovsky, Kryvyi Rih

DIAGNOSTICS OF EXTRACTIVES INDUSTRIES COMPETITIVE POTENTIAL

Проаналізовано тенденції соціально-економічних показників Дніпропетровської області, особливості розвитку промисловості в Україні, структуру та динаміку обсягу реалізованої промислової продукції в Україні по добувній промисловості. Визначено об'єктом дослідження добувні промислові підприємства Криворізького басейну, підприємницька діяльність яких, в сучасних інтеграційних та трансформаційних умовах, потребує застосування до неї нових механізмів управління, передумовою розробки яких є діагностика конкурентного потенціалу. Запропоновано систему показників оцінки конкурентного потенціалу підприємства. Застосування інструментів економічної діагностики для проведення інтегральної оцінки конкурентного потенціалу обраних підприємств дозволило: по-перше, визначити загальні інтегральні показники підприємств-конкурентів та за блоками: внутрішні бізнес-процеси, фінанси, маркетинг, персонал; по-друге, ранжувати підприємств-конкурентів за кожним блоком та взагалі, відносно конкурентів; по-третє, визначено «вузькі» місця та перспективи фінансово-господарської діяльності, пріоритетні напрямки розвитку підприємств обраної сукупності.

In the article were investigated the trends of socio-economic indicators of Dnepropetrovsk region, peculiarities of industrial development in Ukraine, the structure and dynamics of the volume of industrial production sold in Ukraine in the extractive industry. The mining industry enterprises of the Krivoy Rog Basin have been identified as the object of research, entrepreneurial activity of which, in modern integration and transformation conditions, needs to apply new management mechanisms to it, the prerequisite for the development of which is the competitive potentials diagnosis. The estimation indicators system of the enterprises competitive potential is offered. The use of tools for economic diagnostics to conduct an integrated assessment of the selected enterprises competitive potential allowed: firstly, to determine the overall competitive enterprises integral indicators and units: internal business processes, finance, marketing, personnel; secondly, to rank competitor companies for each block and in general, relative to competitors; thirdly, "bottlenecks" and prospects of financial and economic activity are defined, priority developments directions of selected populations enterprises.

Ключові слова: конкуренція, потенціал, діагностика, підприємство, добувна промисловість.

Keywords: competition, potential, diagnostics, enterprise, mining industry.

Постановка проблеми. Сучасна геополітична ситуація в Україні і в світі висуває нові умови ведення підприємницької діяльності та необхідність вітчизняних суб'єктів бізнесу відповідати вимогам глобального ринку та бути конкурентоспроможними на ньому. Згідно ринковим законам, його перерозподільній функції, зокрема, з'являється перспектива появи і розвитку нових класифікаційних видів бізнесу в національній економіці України. Поряд з цим є ризик зникнення з ринку бюджетоформуючих та фінансово-, економічно активних на сьогодні підприємницьких структур. В зв'язку з цим постає питання діагностики конкурентного потенціалу підприємств добувної галузі Криворізького басейну для ефективного їх управління в умовах, що склалися.

Аналіз останніх досліджень. Вказані питання досліджувалися багатьма науковцями, такими як Шарко В.В. [1], Гращенко І.С. [2], Фарат О.В. [3], Іващенко А.Г. [4], Белопольський М. Г. [5] та іншими. Але є необхідність в поглибленні та досконалості досліджень по відношенню, безпосередньо, до добувних підприємств Криворізького басейну.

Метою статті є діагностика конкурентного потенціалу підприємств добувної промисловості Криворізького басейну.

Викладення основних результатів. Репрезентативність вибору об'єкту дослідження підтверджує аналіз соціально-економічного становища Дніпропетровської області за період 2015 - 2016 років, згідно [6], який демонструє найвищу частку дніпропетровської області в загальному обсязі реалізованої промислової продукції. Одна з найвищих тенденцій в державі за період, що досліджується - від загального обсягу реалізованої продукції регіону припадає на переробну промисловість (рисунок 1).

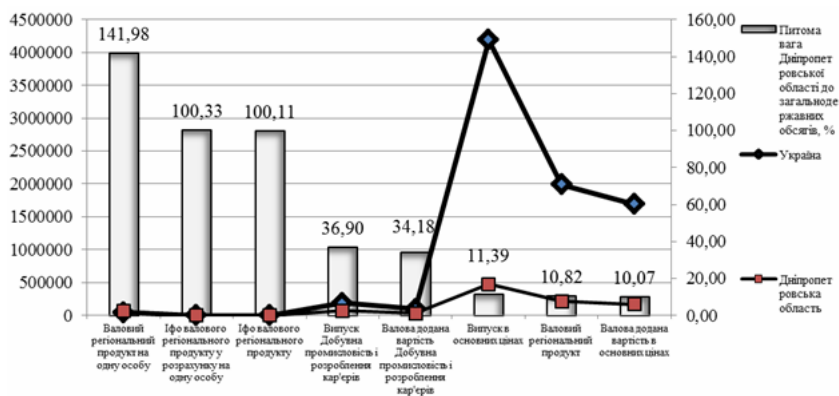

Рис. 1. Динаміка соціально-економічних показників в Дніпропетровській області за 2015 рік в порівнянні з загальнодержавним (складено автором згідно [6; 7])

За показниками валовий регіональний продукт у розрахунку на одну особу, індекси фізичного обсягу валового регіонального продукту, індекси фізичного обсягу валового регіонального продукту у розрахунку на одну особу Дніпропетровська область перевищує загальнодержавний рівень.

Частка Дніпропетровської області за валовим регіональним продуктом по Україні складає 11,39%, з яких 36,9% випущено саме в добувній промисловості. Додана вартість в основних цінах Дніпропетровської області складає 10,07% від загальнодержавного, з яких 34,18% створено саме в добувній промисловості.

Дослідження структури та динаміки обсягу реалізованої промислової продукції (товарів, послуг) в Україні графічно зображено на рисунку 2.

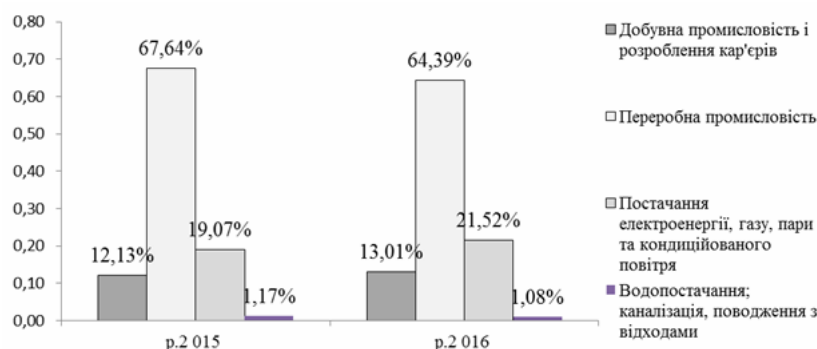

Рис. 2. Структура та динаміка обсягу реалізованої промислової продукції (товарів, послуг) в Україні протягом 2015-2016 рр., млн.грн., згідно [7]

Дослідження демонструють позитивну динаміку обсягу реалізованої промислової продукції в Україні за такими видами економічної діяльності: добувна промисловість і розроблення кар'єрів на 0,89% та постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря на 2,45%. Цільовий вид промисловості - добувна промисловість і розроблення кар'єрів займає близько 13% протягом досліджуваного періоду.

Добувну промисловість досліджено в розрізі видів матеріалів, що видобуваються, визначено структуру та динаміку обсягу реалізованої промислової продукції в Україні протягом 2015-2016 рр. по добувній промисловості (рисунок 3).

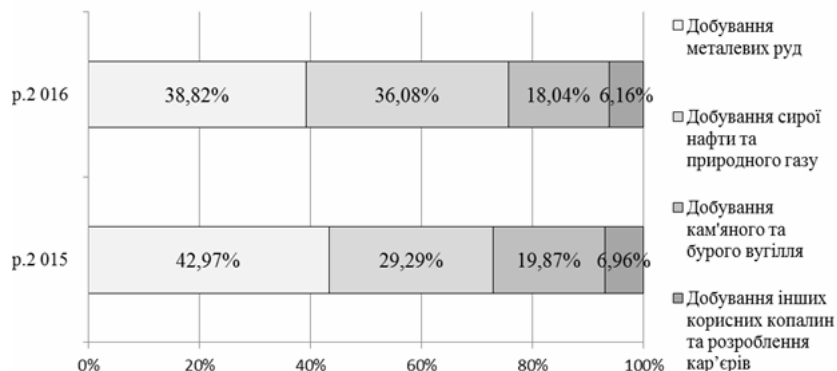

Рис. 3. Структура та динаміка обсягу реалізованої промислової продукції в Україні протягом 2015-2016 рр. по добувній промисловості, % , згідно [7]

Проведене дослідження демонструє, що близько 40% промислової продукції добувної галузі України реалізовано саме на видобуванні металевих руд, але з негативною динамікою - зниження на 4,15%.

Проведений аналіз соціально-економічних показників Дніпропетровської області, добувної галузі зокрема, демонструє важливість та вагомість господарювання добувних промислових підприємств Криворізького басейну для України, потребу вивчення та укріплення їх конкурентного потенціалу, за допомогою наступної системи показників (рис. 4).

Виділені ключові фактори успіху формують у собі основні цілі підприємства, дозволяють діагностувати конкурентний потенціал підприємства, визначити його місце за рейтингом, формуючи інтегральні показники методом максимі-мінімуму, згідно [9]. З цією метою проведено розрахунок окремих показників за функціональними блоками, визначено показники інтегрального оцінювання та здійснено узагальнення результатів інтегральних показників підприємств-конкурентів (табл. 1).

Діагностику конкурентного потенціалу підприємств - об'єктів дослідження доцільно провести з використанням графоаналітичної моделі «Квадрат потенціалу» [10], де комплексно виявляються можливості шляхом оцінки зв'язків між елементами потенціалу підприємства відносно еталонного підприємства-конкурента.

Найвищий конкурентний потенціал, відносно еталонного значення, у ПрАТ «Південний гірничо-збагачувальний комбінат» - 0,75, найнижчий - у ПрАТ «Інгулецький гірничо-збагачувальний комбінат» - 0,25. Підприємства ТОВ ПрАТ «Центральний гірничо-збагачувальний комбінат» та ПрАТ «Північний гірничо-збагачувальний комбінат» займають, відповідно, друге і третє місця за проведеною інтегральною оцінкою.

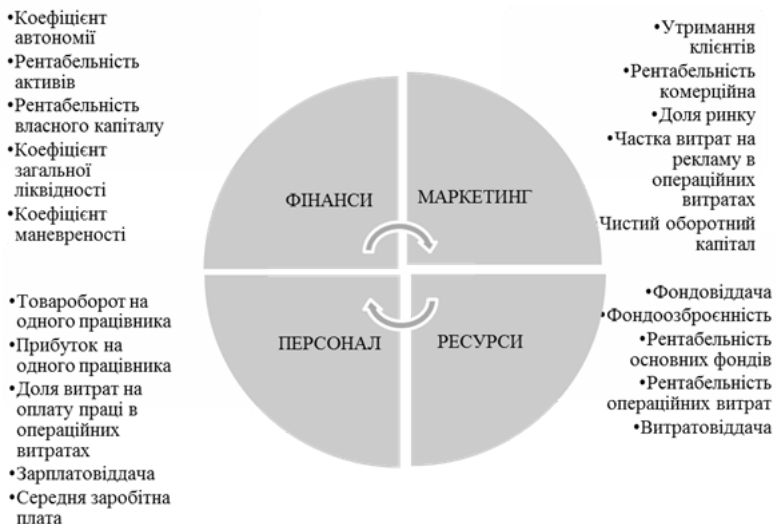

Рис. 4. Система показників оцінки конкурентного потенціалу підприємства (складено автором)

Таблиця 1. Узагальнені інтегральні показники підприємств-конкурентів

Функціональні блоки	ПрАТ «Центральний гірничо-збагачувальний комбінат»	ПрАТ «Південний гірничо-збагачувальний комбінат»	ПрАТ «Північний гірничо-збагачувальний комбінат»	ПрАТ «Інгuleцький гірничо-збагачувальний комбінат»
Внутрішні бізнес-процеси	0,54	0,89	0,58	0,17
Фінанси	0,62	0,77	0,65	0,03
Маркетинг	0,52	0,42	0,05	0,46
Персонал	0,74	0,92	0,82	0,34
Загальна	0,60	0,75	0,50	0,25

ПрАТ «Південний гірничо-збагачувальний комбінат» залишає позиції лідера за рейтингом у функціональних блоках – внутрішні бізнес-процеси, фінанси, персонал. За маркетинговим блоком – третє місце.

ПрАТ «Центральний гірничо-збагачувальний комбінат» - найсильніше підприємство за маркетингом. За усіма іншими функціональними блоками даний конкурент займає третє місце.

ПрАТ «Північний гірничо-збагачувальний комбінат» займає другі позиції за блоками: внутрішні бізнес-процеси, фінанси, персонал. Але останнє місце за маркетингом виводить конкурента на третє місце в загальному рейтингу.

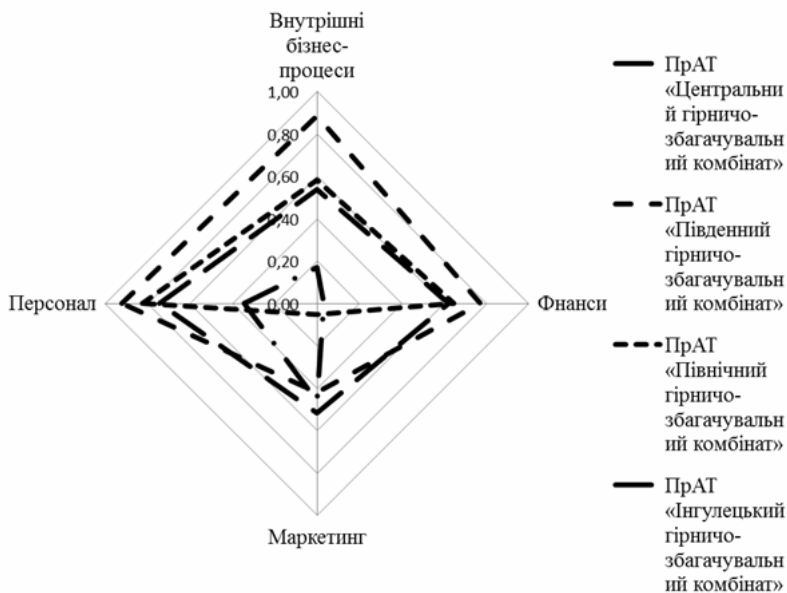

Рис. 5. Квадрат конкурентного потенціалу підприємств добувної промисловості Криворізького басейну, складено автором на основі власних розрахунків

ПрАТ «Інгuleцький гірничо-збагачувальний комбінат» зайняв останнє місце за всіма функціональними блоками, окрім маркетингу, де зайняв друге місце.

Графічна інтерпретація результатів проведених розрахунків наведена на рис. 5.

Висновки. Проведена діагностика конкурентного потенціалу підприємств добувної галузі Криворізького басейну дозволяє виявити «сильні» і «слабкі» місця у здійсненні ними підприємницької діяльності, що стає підґрунтям їх ефективного управління в сучасних інтеграційних та трансформаційних умовах.

Перспектива подальших досліджень полягає в розробці стратегії та механізмів управління підприємствами – об'єктами дослідження, які забезпечили їм зростання ефективності та сталість функціонування в довгостроковій перспективі.

Література.

1. Шарко В.В. Конкурентоспроможність підприємства: методи оцінки, стратегії підвищення / В.В. Шарко // Науковий вісник Мукачівського державного університету. – 2015. - № 2(4). – С. 120-126.

2. Гращенко І.С. Формування конкурентного потенціалу підприємств за умов зростання міжнародної конкуренції / І.С. Гращенко // Східна Європа: економіка, бізнес та управління. – 2016. - № 4 (04). – С. 118-122.
3. Фарат О.В. Ознаки конкурентоспроможності продукції промислових підприємств / О.В.Фарат, І.О. Красілич // Актуальні проблеми економіки. – 2015. - №1(163). – С. 194-201.
4. Івашенко А.Г. Процесний підхід до управління як передумова підвищення конкурентоспроможності промислового підприємства / А.Г.Івашенко / Фінансовий простір. – 2015. - № 2 (18). – С. 390-395.
5. Белопольський М. Г. Обґрунтування стратегії збалансованого розвитку промислових підприємств / М. Г. Белопольський, О. В. Кузьміна // Вісник Дніпропетровського університету. - 2016. - № 6. – С. 23-33.
6. Статистичний збірник «Регіони України» 2016: [електронний режим доступу]: <http://www.stat.gov.ua/>
7. Валовий регіональний продукт у 2012 - 2015 роках: [електронний режим доступу]: <http://www.stat.gov.ua/>
8. Структура обсягів реалізованої промислової продукції за основними видами діяльності: [електронний режим доступу]: <http://www.stat.gov.ua/>
9. Фролова, Л. В. Економічна діагностика діяльності підприємств: методичний та практичний інструментарій: навч.посіб. [Текст] / Л. В. Фролова, О. О. Микитенко, С. О. Ермак, Л. В. Івкова. – Донецьк: ДодНУЕТ ім. М. Туган-Барановського, 2007. – 416 с.
10. Швиданенко Г.О. Бізнес-діагностика підприємств : підручник [Текст] / Г. О. Швиданенко, А.І. Дмитренко, О.І. Олексюк // К. : КНЕУ, 2008. - 344 с.

References.

1. Sharko, V.V. (2015), "Competitiveness of the enterprise: methods of evaluation, strategy of improvement", *Naukovyj visnyk Mukachiv'skoho derzhavnoho universytetu*, vol. 2(4), pp. 120-126.
2. Graschenko, I.S. (2016), "Formation of competitive potential of enterprises in the conditions of growth of international competition", *Skhidna Yevropa: ekonomika, biznes ta upravlinnia*, vol. 4 (04), pp. 118-122.
3. Farat, O.V. and Krasilych, I.O. (2015), "Signs of the industrial enterprises competitiveness", *Aktual'ni problemy ekonomiky*, vol. 1(163), pp. 194-201.
4. Ivaschenko, A.I. (2015), "Process approach to management as a prerequisite for increasing the competitiveness of an industrial enterprise", *Finansoviy prostir*, vol. 2 (18), pp. 390-395.
5. Belopol's'kyj, M. H. and Kuz'mina, O. V. (2016), "Justification of the industrial enterprises balanced development strategy", *Visnyk Dnipropetrovs'koho universytetu*, vol. 6, pp. 23-33.
6. The official site of State Statistics Service of Ukraine (2017), "Regions of Ukraine 2016", available at: <http://www.stat.gov.ua/> (Accessed 4 June 2017).
7. The official site of State Statistics Service of Ukraine (2017), "Gross Regional Product in 2012-2015", available at: <http://www.stat.gov.ua/> (Accessed 4 June 2017).
8. The official site of State Statistics Service of Ukraine (2017), "Structure of sold industrial products volumes by main types of activity", available at: <http://www.stat.gov.ua/> (Accessed 4 June 2017).
9. Frolova, L. V. Mykytenko, O. O. Ermak, S. O. and Ivkova, L. V. (2007), *Ekonomichna diahnozyka diial'nosti pidpryemstv: metodychnyj ta praktychnyj instrumentarij* [Economic diagnostics of enterprises: methodical and practical tools], DonNUET im. M. Tuhan-Baranov's'koho, Donetsk, Ukraine.
10. Shvydanenko, H.O. Dmytrenko, A.I. and Oleksiuk, O.I. (2008), *Biznes-diahnozyka pidpryemstv* [Business diagnostics of enterprises], KNEU, Kyiv, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 20.07.2017 р.

ТОВ "ДКС Центр"

Брошу